

استقلال دانشگاه و آزادی های آکادمیک

جلسه هشتم

دوره آموزشی آموزشکده توانا

سعید پیوندی

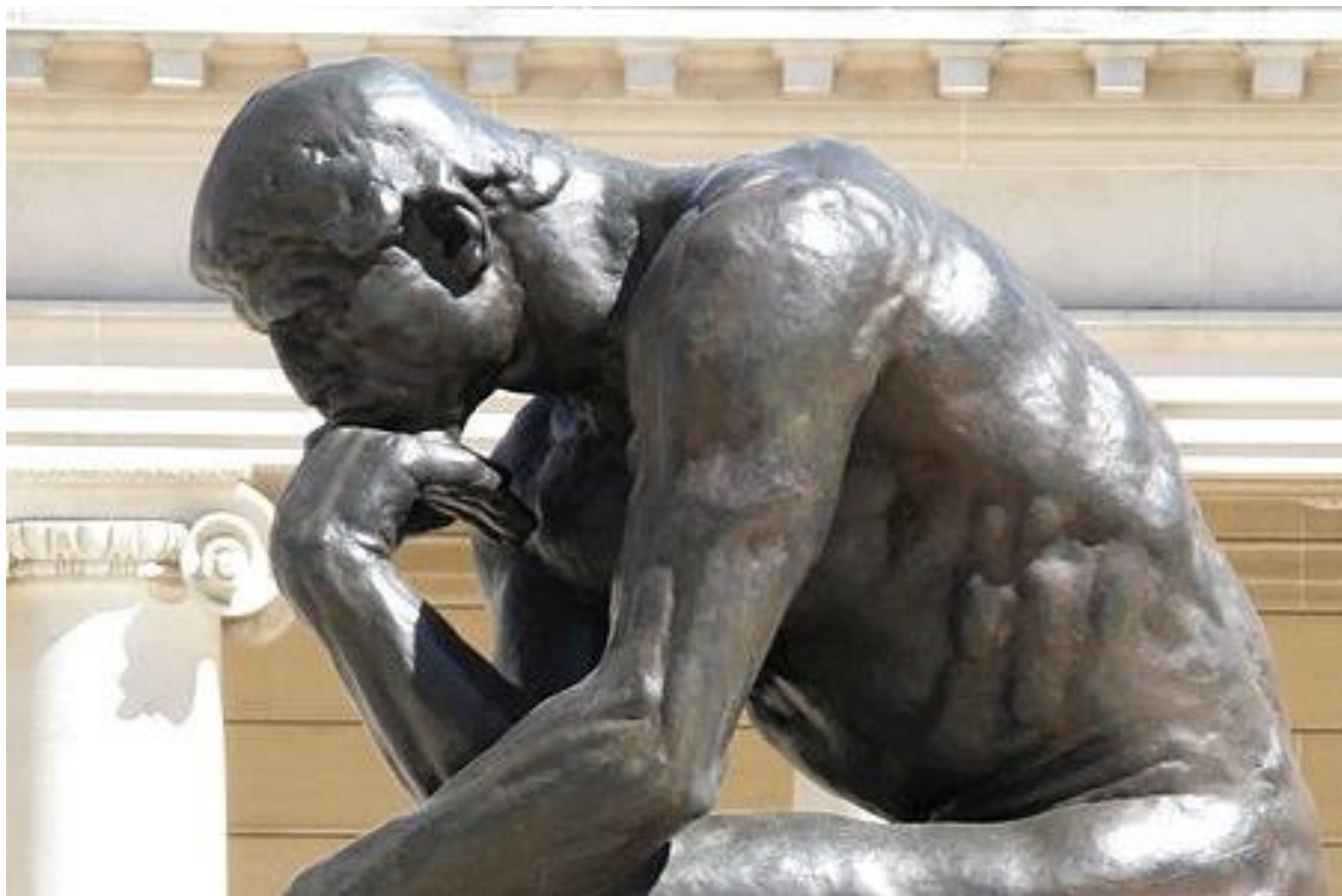
دانشگاه لورن (نانسی - فرانسه)

حقوق معنوی

- اختصاص- این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری- این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک- اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.

آزادی های آکادمیک و استقلال دانشگاه: یک سنت تاریخی

- پیوند میان تاریخ دانشگاه و استقلال و آزادی های آکادمیک
- وجود دغدغه و اصل مرکزی استقلال دانشگاه از نهادهای قدرت مانند دولت و یا مذهب از همان ابتدای شکل گیری دانشگاه
- در دوران جدید استقلال دانشگاه و آزادی های آکادمیک
- تجربه دانشگاهی در دوران مدرن و چالش استقلال و رابطه با نهادهای قدرت
- استقلال دانشگاه و آزادی های آکادمیک به چه معناست و چرا برای دانشگاه امری حیاتی به شمار می روند؟

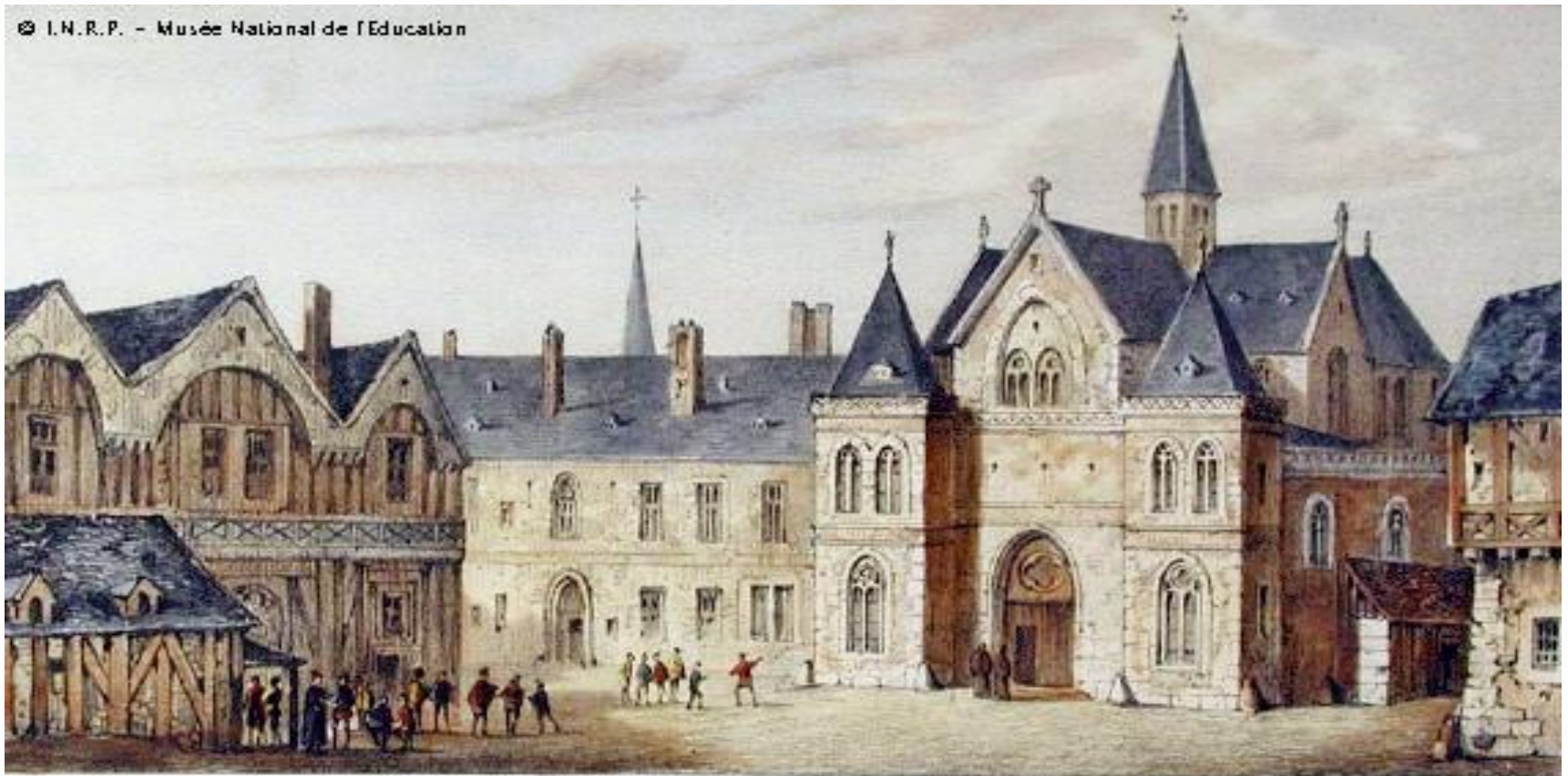
هدف اصلی و بینار پیرامون استقلال دانشگاه و آزادی های آکادمیک

- بخش اول: سیر تاریخی تحول آزادی های آکادمیک
- بخش دوم: معنای استقلال دانشگاه و آزادی های آکادمیک
- بخش سوم: وضعیت کنونی آزادی های آکادمیک در سطح بین المللی
- بخش آخر: شرایط دانشگاه ها در ایران

دانشگاه سنتی و دانشگاه مدرن

- وجود دو الگوی تاریخی اصلی دانشگاه از قرون وسطی تا امروز:
- 1) دانشگاه قدیمی اروپا که از قرن ۱۲ شکل گرفت
- 2) دانشگاه مدرن از آغاز قرن نوزدهم
- دانشگاه های قدیمی از قرن یازدهم میلادی در اروپا (سوربن، اکسفورد، کمبریج، هایدلبرگ، پراگ، سالامانکا، بولونیا، کلن، ناپل)
- دانشگاه قدیمی بطور عمده تحت تاثیر مذهب و دگم های مذهبی
- تدریس علوم غیر دینی (پزشکی، حقوق، فلسفه و علوم) و دینی در کنار یکدیگر
- آموزش به عنوان فعالیت اصلی
- برنامه آموزشی هم براساس یک برنامه درسی بسته با منابع ثابت

دانشگاه سوربن در پاریس از اواخر قرن یازدهم

Le Collège de Sorbonne en 1550

دانشگاه اکسفورد (انگلستان) از قرن ۱۱

دانشگاه سالامانک در اسپانیا

شکل گیری الگوی دانشگاه مدرن

- پژوهش ابتدا در آکادمی های علوم (آکادمی علوم لندن در ۱۶۶۰، آکادمی علوم پاریس سال ۱۶۶۶)
- پایه گذاری اولین دانشگاه مدرن به ابتکار ویلیام هامبلوت آلمانی در ابتدای قرن نوزدهم در برلین
- **دانشگاه مدرن: دانشگاه قدیمی (آموزش) + آکادمی علوم (پژوهش)**
- فلسفه اصلی دانشگاه جدید: اصل تلفیق سازواره آموزش و پژوهش
- دانش در فلسفه دانشگاهی مدرن تمام نشده و تمام نشدنی
- کار اصلی دانشگاه توسعه نامحدود و پیوسته مرزهای علوم
- استاد دانشگاه: پژوهشگر و آموزگار

دانشگاه هامبولت در برلین (از سال ۱۸۰۹)

دانشگاه مدرن بر
پایه آزادی کامل
استاد، دانشجو و
پژوهش و عدم
دخالت دولت و
نهادهای غیر
دانشگاهی

الگوهای دانشگاهی و آزادی های آکادمیک

- اصل استقلال دانشگاه قدیمی قرون وسطی از همان اوایل فعالیت
- استقلال از نهادهای اصلی قدرت: دولت (شاه) و کلیسا (پاپ)
- دو «امتیاز» اساسی دانشگاهیان: آزادی آموزش و استخدام استادان جدید توسط استادان قدیمی
- استقلال گسترده دانشگاه با وجود محافظه کار بودن شیوه کار و برنامه درسی

آزادی های آکادمیک در دانشگاه مدرن

- دانشگاه مدرن از ابتدای قرن ۱۹ پژوهشی و آموزشی در عصر انقلاب صنعتی و علمی و درک جدیدی از آزادی های آکادمیک
- اهمیت آزادی های آکادمیک و یک رویکرد باز در برخورد با علوم و اندیشه انسانی در فلسفه دانشگاه مدرن
- استادان و پژوهشگران و دانشجویان در دانشگاهی بدون خط قرمز، مصلحت دولتی و ایدئولوژیک، محدودیت و فشار امنیتی ایدئولوژیک
- توسعه و گسترش پیوسته علم را به عنوان هدف عالی و اصلی دانشگاه
- با توجه به وظایف دانشگاه، آزادی های آکادمیک به عنوان اصل اساسی و یکی از شروط اصلی پیشرفت علمی و اندیشه
- در الگوی آلمان (دانشگاه هامبولت) که بعدها جهانی شد آزادی عمل کامل استاد به عنوان یک اصل مهم

تعریف آزادی آکادمیک

- بعد زمانی و مکانی آزادی های آکادمیک مانند هر پدیده اجتماعی دیگر
- مصونیت استاد از فشارهای احتمالی دربار و پادشاه و کلیسا و پاپ در الگوی قرون وسطایی دانشگاه
- اهمیت مرکزی آزادی پژوهش و بیان و نقد اندیشه در دانشگاه عصر جدید
- رایج ترین تعریف: امکان آموزش و پژوهش بدون ترس، فشارهای بیرونی و مجازات
- کسی به خاطر بیان و نشر عقیده در جریان پژوهش و آموزش مورد تعرض هیچ نهاد غیر دانشگاهی و یا دانشگاهی قرار نمیگیرد
- این اصل اساسی هم شامل استادان می شود و هم دانشجویان
- آزادی آکادمیک نباید با بی مسئولیتی حرفه ای یکی انگاشته شود

“By **academic
freedom**

I understand the right
to *search for truth*
and to **publish** and
TEACH what one holds
to be **TRUE”**

Albert Einstein, union member

استقلال دانشگاه

- رابطه استقلال دانشگاه با آزادی های آکادمیک
- استقلال دانشگاه: نوعی خودگردانی و مدیریت مستقل از نهادهای بیرون از دانشگاه است (استخدام استادان، انتخاب رئیس دانشگاه...)
- دانشگاه به عنوان نهاد ویژه و متفاوت
- ناکارایی برخی قوانین رایج در موسسات عادی (کارخانه، شرکت تجاری، موسسه دولتی...) در دانشگاه
- عدم دخالت دولت ها در دانشگاه با وجود پرداخت همه و یا بخشی از هزینه های دانشگاه های دولتی و یا عمومی
- نماد استقلال دانشگاه در طول تاریخ: **عدم حضور و دخالت نیروهای نظامی و امنیتی در دانشگاه**

آزادی آکادمیک یک امتیاز ویژه ؟

- آزادی های آکادمیک و یا استقلال دانشگاه به **عنوان نوعی امتیاز ویژه و استثنایی؟**
- آزادی های آکادمیک نوعی ضرورت برای فعالیت علمی دانشگاه
- نقش مهم دانشگاه در پیشرفت علمی و تولید علم و گسترش فرهنگ در جامعه در طول تاریخ بویژه در دوران پس از قرن نوزدهم و رابطه آن با آزادی های آکادمیک و بحث آزاد پیرامون مشکلات جامعه
- دانشگاه شاید تنها نهاد مهم اجتماعی که در آن نقد، سنجشگری و آزادی بیان و اندیشه نهادی شده است و بخشی از کارکرد درونی و وظایف آن به شمار می رود
- دانشگاه باید بتواند جامعه، نظام حاکم بر جامعه، اقتصاد، فرهنگ و اندیشه انسانی را آزادانه و به شیوه ای دموکراتیک نقد و بررسی کند

دانشگاه بدون شرط عنوان کتابی است از دریدا فیلسوف معروف فرانسوی پیرامون
اهمیت استقلال دانشگاه و رعایت آزادی های آکادمیک

پرسش

www.tavaana.org

تهدید استقلال دانشگاه

- آزادی های دانشگاهی و نهادهای رسمی
- ترس از نقد و بر ملا شدن ضعف ها و مشکلات
- رابطه پر تنش دولت های بسته و یا دولت ایدئولوژیک با دانشگاه
- اصرار بر تحمیل یک روایت حکومتی و رسمی حقیقت به دانشگاه
- باز شدن پای نهادهای امنیتی، پلیس به دانشگاه
- نهاد مذهب
- احزاب، گروه های فشار
- قدرت مالی و اقتصادی

رابطه نظام حکومتی با دانشگاه

- رابطه پر تنش و بحث برانگیز دولت و دانشگاه در طول تاریخ
- استقلال دانشگاه و تضمین آزادی های آکادمیک و دولت و نهادهای اصلی قدرت (مذهب، ارتش...)
- دولت به عنوان نماینده عرصه عمومی و کسی که تنظیم کننده رابطه میان عرضه و تقاضای آموزشی
- دولت به عنوان تامین کننده مالی دانشگاه (کامل یا بخشی)
- دانشگاه و نقد نظم سیاسی و دولتی
- مشکل همیشگی دولت های غیردموکراتیک و ایدئولوژیک با دانشگاه
- دولت نظارت کننده (نظارت بر شیوه اداره بدون دخالت)، دولت هدایت گر و یا دولت مداخله جو

جنبش دانشجویی مه ۱۹۶۸ در فرانسه

Marchand, Allès, Krivine, Creus et Fonvieille... Montpellier, juin 68. Coll. P. Allès

جنبش دانشجویی مه ۱۹۶۸ در فرانسه در دانشگاه سوربن

جنبش دانشجویی شیلی

جنبش دانشجویی آلمان

آزادی های اکادمیک در کشورهای گوناگون جهان

- به رسمیت شناختن آزادی های اکادمیک در قوانین بخش عمده کشورهای اروپایی
- ماده ۱۳ منشور حقوق اساسی اروپا: پژوهش های هنری و علمی باید از هر نوع فشار و اجباری مضمون بمانند و آزادی های اکادمیک باید محترم شمرده شوند
- انجمن بین المللی دانشگاه ها وابسته به یونسکو و تلاش برای تعریف و پیشرفت آزادی های علمی
- آزادی های اکادمیک در پژوهش های علمی و آموزش دانشگاهی در قانون اساسی ۱۳ کشور اروپایی (پرتغال، ایتالیا، فنلاند...)
- مثال: اصل ۲۰ قانون اساسی سال ۱۹۷۸ اسپانیا بر آزادی کامل بیان و نشر عقاید تکیه می کند و اصل ۲۷ خودگردانی دانشگاه را به رسمیت می شناسد
- قانون آموزش عالی سال ۲۰۰۴ جمهوری چک آزادی کامل پژوهش و آموزش در دانشگاه را تضمین می کند

تجربه دانشگاهی ایران

- تجربه های سنتی دانشگاه پیش از اسلام
- دانشگاه های دوران اولیه اسلام
- محور تدریجی دانشگاه به معنای امروزی کلمه
- دارالفنون اولین موسسه آموزشی مدرن بین دبیرستان و دانشگاه ۱۲۳۰ یا ۱۸۵۱
- تاسیس اولین دانشکده ها، مدرسه علوم سیاسی در سال ۱۲۷۸، دانشکده طب سال ۱۲۹۸
- دانشگاه تهران در سال ۱۳۱۳
- دانشگاه ها با وجود ساختاری مدرن فاقد روح دانشگاه مدرن
- نقض استقلال و آزادی های آکادمیک بویژه در رشته های علوم انسانی و اجتماعی

دارالفنون تهران: اولین موسسه آموزشی متوسطه و عالی

دانشگاه تهران و قدیمی ترین سنت دانشجویی

شرایط دانشگاه های ایران پس از ۱۳۵۷

- انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۵۹ با هدف همسو کردن دانشگاه با نظم جدید سیاسی و نظارت کامل بر این نهاد، زیر پا گذاشتن خشن استقلال دانشگاه
- اسلامی کردن برنامه های آموزشی و پژوهشی
- اخراج استادان و دانشجویان غیر خودی
- نظارت وزارت علوم بر فعالیت های دانشگاهی، تعیین رئیس دانشگاه
- حضور نهادهای نظامی، امنیتی، مذهبی و سیاسی، حراست دانشگاه، نمایندگان بسیج، رهبری، امام جمعه ...

جمع کردن ستادها نباید وسیله لوٹ کردن انقلاب فرهنگی شود

امروز دافشگاهها از گروههای

سیاسی پاک می شود

مسئول چیست !!

مشکل چیست !!

در جمع شدن ستادها در این روزها باید دقت کرد. جمع کردن ستادها نباید وسیله لوٹ کردن انقلاب فرهنگی شود. امروز دافشگاهها از گروههای سیاسی پاک می شود.

انقلاب فرهنگی سال ۱۳۵۹ و بستن دانشگاه ها

رابطه پر فراز و نشیب دانشگاه و دولت جمهوری اسلامی

- رابطه پر فراز و نشیب دولت و نهادهای رسمی با دانشگاه
- برخی گام های مثبت برای تامین استقلال دانشگاه در دوران آقای معین (۱۳۷۶)
- حضور و دخالت بازدارنده نیروها و نهادهای غیر دانشگاهی
- اوج دخالت دولت در امور دانشگاه در دهه های گذشته در دوران ۸ ساله احمدی نژاد
- گسترش بی سابقه زیر پا گذاشتن استقلال دانشگاه ها طی سال ها ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

خواست آزادی در دانشگاه

کامران دانشجو وزیر اسلامی کردن دانشگاه

مداخله جویی دولت و وزارت علوم

□ کامران دانشجو: "من از طرف نظام جمهوری اسلامی مأموریت دارم، بنابراین به هیچ عنوان اجازه ضدیت با نظام را در داخل دانشگاهها نخواهم داد".

□ استادان از نظر وزیر باید نقش "افسران" جنگ نرم را در پروژه دانشگاهی دولت ایفا کنند، "غیرت دینی"، "فرهنگ بسیجی" و "دغدغه دین" داشته باشند، "عاشق شهادت" و در "خور لیاقت اعتماد مقام معظم رهبری" باشند، "پوزه دشمن را به خاک" بمالند و گاه اگر علمشان با نظر ولی فقیه همسان نبود دومی را انتخاب کنند (ایسنا، 10 شهریور و مهر، 6 شهریور 1389).

کامران دانشجو و دانشگاه: همراه کردن علم و دین

- کامران دانشجو "متون درسی دانشگاهی که فرهنگ انتظار دارد برآمده از آموزه های دینی است. برای حرکت به سمت آرمانها و آماده کردن جامعه ای برای ظهور باید متون درسی را بخصوص در علوم انسانی از آموزه های دینی بگیریم (استخراج کنیم) و مکارم اخلاق اسلامی بیشتر و بیشتر در دانشگاهها جاری و ساری شود. علم توأم با دین را در دانشگاهها جاری کنیم (ایسنا، ۱۰ شهریور ۱۳۸۹).
- کامران دانشجو برای «برخورد با استادان سکولار» برنامه دارد و در حال برنامه ریزی برای اجرای این برنامه است (فارس، ۲۴ فروردین ۱۳۸۹).
- کامران دانشجو "از این پس استادی که دغدغه دین نداشته باشد جذب نمی کنیم" (مهر، ۲۱ اسفند ۱۳۸۸).
- "در شرایط کنونی اساتید دانشگاهی باید متخصص و متعهد به نظام جمهوری اسلامی باشند و براساس ولایت پذیری به عنوان رکن اساسی نظام اسلامی گام بردارند. دانشگاه جای اساتیدی که بخواهند علیه نظام جمهوری اسلامی و خواسته های مردم در حماسه ۹ دی و ۲۲ بهمن فعالیت کنند، نیست".
- نباید کودکان امروز را با دنیای دیروز مقایسه کرد
- بسیاری از معلمان با دنیای زمان خود مقایسه می کنند
- رابطه ای میان اعمال خشونت و پیشرفت در یادگیری وجود ندارد
- روندهای جامعه پذیری پرتنش و تجربه های تلخ

پرسش

www.tavaana.org

دخالت نیروهای امنیتی در دانشگاه

معوق بانگی برابر شد

۳۱ هزار سہاراں بومان است

کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو
کشمور، ۲۱ ستمبر ۲۰۰۷ء کو

اساتذہ حسنیہ کا شمار بہترین میں کرنا چاہیے

دانشگاہ رفتن خانم ہا از بدبختی ہا است

نورنگہ
در کار
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰

کاهش استقلال دانشگاه در دوره ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

نظارت بر استخدام استاد و پذیرش دانشجو دوره دکترا
محدود کردن استادان غیرخودی، ندادن فرصت های مطالعاتی و جلوگیری از ترفیع و یا
گرفتن پروژه های پژوهشی
ستاره دار کردن دانشجویان
نظارت بر درس ها و پروژه های پژوهشی
استفاده از نیروهای فشار برای کنترل استادان و دانشجویان

آزادی های آکادمیک : یک مطالبه تاریخی

- موضوع آزادی های آکادمیک بیش از ۱۵۰ سال پس از تاسیس اولین موسسه آموزش عالی و ۸۰ سال پس از تاسیس دانشگاه تهران
- نادیده گرفتن استقلال دانشگاه توسط دولت های گوناگون
- مقایسه وضعیت دانشگاه در ایران و سرنوشت جامعه و علم
- پدیده هایی مانند توسعه نیاقتگی، فرار مغزها و دانشگاه
- استقلال دانشگاه و آزادی های دانشگاهی به صورت یک مطالبه اساسی جامعه و دانشگاه ایران
- استقلال گام به گام: انتخاب رئیس دانشگاه، کنار گذاشتن نیروهای غیر دانشگاهی، پایان دادن به دخالت وزارت علوم و دیگر نهادهای دولتی در استخدام استاد، انتخاب دانشجو

برای داشتن دانشگاهی با استقلال بیشتر

- انتخابی شدن رئیس دانشگاه
- کنار گذاشتن نیروهای غیر دانشگاهی مانند نماینده این و یا آن نهاد قدرت
- پایان دادن به فعالیت های امنیتی، حراست و تشکل های شبه نظامی
- پایان دادن به دخالت وزارت علوم و دیگر نهادهای دولتی در استخدام استاد
- آزادی بیان و عقیده برای استادان و دانشجویان
- پایان دادن به هر نوع گزینش غیر علمی

حقوق معنوی

- اختصاص- این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری- این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک- اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.